

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล

(Individual Study)

เรื่อง/โครงการ: การพัฒนางานบริการเภสัชกรรมเพื่อความปลอดภัยในการใช้ยา
ของผู้ป่วยนอกคลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร

จัดทำโดย

นางจิตปราณี เจริญไพบูลย์

ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มงานเภสัชกรรม

โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร

สำนักการแพทย์

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับกลาง รุ่นที่ ๑๕

สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล

(Individual Study)

เรื่อง/โครงการ: การพัฒนางานบริการเภสัชกรรมเพื่อความปลอดภัยในการใช้ยา
ของผู้ป่วยนอกคลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร

จัดทำโดย

นางจิตปราณี เจริญไพบูลย์

ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มงานเภสัชกรรม

โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร

สำนักการแพทย์

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับกลาง รุ่นที่ ๑๕

สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ความเป็นมาของปัญหา ผู้ป่วยโรคเบาหวานส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยสูงอายุ และมีโรคร่วมหลายโรค ทำให้ผู้ป่วยต้องพบแพทย์เฉพาะทางหลายแผนก ผู้ป่วยหลายรายได้รับการรักษาจากสถานพยาบาลหลายแห่ง รวมทั้งมีการซื้อยามาใช้เอง ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความไม่ปลอดภัยจากการใช้ยาแก่ผู้ป่วยได้ โดยเฉพาะการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา (Adverse drug event, ADE) และความคลาดเคลื่อนทางยา (Medication errors) เช่น การได้รับยาซ้ำซ้อน การไม่ได้รับยาที่ควรได้รับ การเกิดปฏิกิริยาระหว่างยา (Drug Interaction) นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ป่วยมียาเหลือสะสมไว้ที่บ้านเป็นจำนวนมากทำให้เสียค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น ซึ่งมีผลต่องบประมาณในด้านสวัสดิการเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาล ดังนั้นหากเราสามารถลดปัญหาของผู้ป่วยกลุ่มนี้ได้ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากทั้งต่อตัวผู้ป่วยเอง และด้านงบประมาณของรัฐ จากการรวบรวมข้อมูลความคลาดเคลื่อนในขั้นตอนการสั่งใช้ยา ใน ๖ เดือนที่ผ่านมา พบว่ามีปัญหาการสั่งใช้ยาซ้ำซ้อนจำนวน ๒๒๔ ราย ผู้ป่วยไม่ได้รับยาที่ควรได้รับ ๑๓๘ ราย ซึ่งเภสัชกรต้องมีการประสานกับแพทย์เพื่อแก้ปัญหาด้านยา ทำให้ระยะเวลาการรอคอยมากขึ้น ผู้ป่วยเกิดความไม่พึงพอใจและหากไม่ได้รับการแก้ไขความคลาดเคลื่อนดังกล่าว ก็จะส่งผลให้ผู้ป่วยเกิดความไม่ปลอดภัยในการใช้ยา อาจเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาได้ ดังนั้น เพื่อให้ผู้ป่วยเกิดความปลอดภัยจากการใช้ยาจึงได้มีแนวคิดในการลดและ/หรือป้องกันความคลาดเคลื่อนทางยาตั้งแต่กระบวนการสั่งยา โดยใช้กระบวนการ medication reconciliation ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะให้ได้มาซึ่งข้อมูลรายการยาที่ผู้ป่วยใช้ที่บ้านก่อนเข้ามารับการรักษาในโรงพยาบาลให้ได้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ในกรอบเวลาที่กำหนด ทั้งชื่อยา ขนาดรับประทาน ความถี่ และวิถีที่ใช้ยานั้นๆ (ทั้งนี้รวมถึงยาที่ผู้ป่วยซื้อมารับประทานเอง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร สมุนไพร วิตามินต่างๆ โดยใช้อย่างต่อเนื่องหรือใช้เป็นครั้งคราวเพื่อบำบัดอาการก็ตาม) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งยามือสุดท้ายที่ผู้ป่วยรับประทาน คือยาอะไร รับประทานไปเมื่อใด เพื่อใช้รายการยานี้เป็นข้อมูลให้ผู้ป่วยได้รับยาที่เคยใช้อยู่อย่างต่อเนื่องในทุกจุดที่ผู้ป่วยไปรับบริการในสถานพยาบาล จนกระทั่งกลับบ้าน ในการค้นหาข้อมูลการใช้ยาของผู้ป่วยก่อนที่ผู้ป่วยจะพบแพทย์ ซึ่งเป็นกระบวนการเชิงรุกที่จะช่วยลดความคลาดเคลื่อนทางยาตั้งแต่ขั้นตอนการสั่งใช้ยา ลดปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาของผู้ป่วยเพื่อให้ผู้ป่วยมีพฤติกรรมในการใช้ยาที่ถูกต้อง และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการดูแลผู้ป่วยในโรงพยาบาล

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนากระบวนการลดและ/หรือป้องกันความคลาดเคลื่อนทางยาให้มีประสิทธิภาพเพื่อความปลอดภัยในการใช้ยาของผู้ป่วย
๒. เพื่อลดความคลาดเคลื่อนทางยาจากการได้รับยาซ้ำซ้อนและ/หรือการไม่ได้รับยาที่ควรได้รับโดยใช้กระบวนการ Medication reconciliation

ตัวชี้วัด

๑. ผู้ป่วยนอกคลินิกโรคเบาหวานได้รับการค้นหาข้อมูลการใช้ยาเพื่อลดและ/หรือป้องกันความคลาดเคลื่อนทางยาร้อยละ ๑๐๐
๒. ความคลาดเคลื่อนทางยาจากการได้รับยาซ้ำซ้อนและ/หรือการไม่ได้รับยาที่ควรได้รับไม่เกินร้อยละ ๕

วิธีการศึกษา เป็นการศึกษาระดับปริมาณโดยใช้แหล่งข้อมูลของผู้ป่วยนอกคลินิกโรคเบาหวาน

โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร มีการนำกระบวนการ medication reconciliation มาใช้ในการดูแลผู้ป่วย เพื่อค้นหาข้อมูลยาที่ผู้ป่วยใช้อยู่ให้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยการสัมภาษณ์ผู้ป่วยและ/หรือญาติผู้ป่วย และข้อมูลการสั่งใช้ยาจากฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ จากนั้นค้นหาปัญหาด้านยา บันทึกข้อมูลรายการยา หากพบปัญหาเกี่ยวกับการใช้ยา บันทึกปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ(ถ้ามี) ลงในแบบบันทึกข้อมูลยาเพื่อปรึกษาแพทย์และมีการเก็บข้อมูลความคลาดเคลื่อนทางยาจากการได้รับยาซ้ำซ้อนและ/หรือการไม่ได้รับยาที่ควรได้รับ โดยมีระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙

ประโยชน์/ผลการศึกษา ผลของการดำเนินงานที่คาดว่าจะได้คือผู้ป่วยนอกคลินิกโรคเบาหวานได้รับการค้นหาข้อมูลการใช้ยาเพื่อลดและ/หรือป้องกันความคลาดเคลื่อนทางยาโดยเฉพาะความคลาดเคลื่อนจากการได้รับยาซ้ำซ้อนและ/หรือการไม่ได้รับยาที่ควรได้รับ ซึ่งเป็นความคลาดเคลื่อนทางยาที่สามารถป้องกันได้ ส่งผลให้ผู้ป่วยเกิดความปลอดภัยในการใช้ยา และยังช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านยาที่ไม่จำเป็นลงได้

ข้อเสนอแนะ การนำโครงการไปปฏิบัติเพื่อให้ประสบความสำเร็จควรมีการสนับสนุนให้เภสัชกรมีการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะในการให้บริการทางเภสัชกรรม และสนับสนุนให้โรงพยาบาลเป็นแหล่งฝึกงานสำหรับนักศึกษาเภสัชศาสตร์จากสถาบันต่างๆ เพื่อเป็นอัตรากำลังเสริมในการปฏิบัติงาน ทำให้สามารถปฏิบัติงานตามโครงการได้อย่างต่อเนื่องภายใต้อัตรากำลังของเภสัชกรที่จำกัด และควรพัฒนางานบริการเภสัชกรรมในคลินิกอื่นๆ เช่น คลินิกอายุรกรรม คลินิกโรคหัวใจ คลินิกโรคไต เป็นต้น เพื่อลดและ/หรือป้องกันความคลาดเคลื่อนทางยาที่สามารถป้องกันได้ ทำให้ผู้ป่วยมีความปลอดภัยในการใช้ยามากขึ้น และเป็นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ อาจมีการปรับปรุงระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาใช้ในการค้นหารายการของผู้ป่วยได้ง่าย สะดวกขึ้น และมีระบบเตือนกรณีมีการสั่งยาซ้ำซ้อนหรือสั่งยาที่เกิดปฏิกิริยาระหว่างยา เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

รายงานส่วนบุคคล (Individual Study) ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลหลายท่าน ท่านแรก คือ ท่านศาสตราจารย์(พิเศษ) มานิต ศรีประโมทย์ ที่ปรึกษาด้านการวิจัยทางการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ผู้ที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆทุกขั้นตอน ท่านที่สอง คือ อาจารย์ ดร.รัฐ ธนาติเรก ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวางแผนกลยุทธ์ และการพัฒนาคุณภาพบุคลากรด้านการคิดเชิงวิเคราะห์หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับกลาง ที่ให้ความรู้และแนวคิดในการนำยุทธศาสตร์ ให้บรรลุตามเป้าหมาย ได้กรุณาจุดประกาย ในการศึกษาหัวข้อรายงานส่วนบุคคล ผู้ศึกษาใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นอกจากนี้ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร คณะกรรมการหลักสูตร และคณะเจ้าหน้าที่ดำเนินการหลักสูตรนักบริหารมหานครระดับกลางทุกท่าน ที่ช่วยติดตาม อำนวยความสะดวกในทุกขั้นตอน

นางจิตปราณี เจริญไพบูลย์

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	
กิตติกรรมประกาศ	
หลักการและเหตุผล	๑
- สถานการณ์/สภาพปัญหา	๑
- การนำหลักวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา	๒
- แนวทาง/ข้อเสนอในการแก้ไขปัญหา	๓
วัตถุประสงค์	๓
เป้าหมาย	๔
ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ	๔
นิยามศัพท์	๔
ภารกิจดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	๕
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	๖
งบประมาณ	๗
แผนปฏิบัติการ	๗
แนวทางในการบริหารความเสี่ยง	๑๑
การประเมินผล	๑๓
ข้อเสนอแนะ	๑๔
บรรณานุกรม	๑๕
ภาคผนวก	๑๖
ประวัติผู้เขียนเอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคล	๑๗

ชื่อโครงการ: การพัฒนางานบริการเภสัชกรรมเพื่อความปลอดภัยในการใช้ยาของผู้ป่วยนอก คลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร

๑. หลักการและเหตุผล

สถานการณ์/สภาพปัญหา

โรคเบาหวานเป็นโรคที่พบบ่อย และเป็นโรคที่ส่งผลให้มีโรคอื่นร่วมหลายระบบ เช่น โรคทางระบบไต ระบบประสาท ระบบหลอดเลือดและหัวใจ โรคข้อ โรคทางระบบตา รวมถึงแผลเรื้อรังจากโรคเบาหวาน ผู้ป่วยโรคเบาหวานส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยสูงอายุ และมีโรคร่วมหลายโรค ทำให้ผู้ป่วยต้องพบแพทย์เฉพาะทางหลายแผนก ผู้ป่วยหลายรายได้รับการรักษาจากสถานพยาบาลหลายแห่ง รวมทั้งมีการซื้อยามาใช้เอง ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความไม่ปลอดภัยจากการใช้ยาแก่ผู้ป่วยได้ โดยเฉพาะการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา (Adverse drug event, ADE) และความคลาดเคลื่อนทางยา (Medication errors) เช่น การได้รับยาซ้ำซ้อน การไม่ได้รับยาที่ควรได้รับ การเกิดปฏิกิริยาระหว่างยา (Drug Interaction) เนื่องจากแพทย์ผู้รักษาไม่สามารถทราบข้อมูลด้านการใช้ยาปัจจุบันทั้งหมดของผู้ป่วยได้ เนื่องด้วยภาระงานที่มาก นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ป่วยมียาเหลือสะสมไว้ที่บ้านเป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆหลังจากพบแพทย์ในแต่ละครั้ง ซึ่งอาจเป็นผลเสียได้แก่ การใช้ยาหมดอายุหรือเสื่อมคุณภาพ การใช้ยาที่แพทย์สั่งหยุดไปแล้ว ซึ่งทำให้ไม่ได้ประสิทธิภาพในการรักษา ทั้งยังเกิดอันตรายต่อผู้ป่วยได้ และทำให้เสียค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น ซึ่งมีผลต่องบประมาณในด้านสวัสดิการเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาล ดังนั้นหากเราสามารถลดปัญหาของผู้ป่วยกลุ่มนี้ได้ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากทั้งต่อตัวผู้ป่วยเอง และด้านงบประมาณของรัฐ

ปัจจุบันกลุ่มงานเภสัชกรรมได้ดำเนินการในการลดและ/หรือป้องกันการเกิดความคลาดเคลื่อนทางยา ตั้งแต่ขั้นตอนการพิมพ์ฉลากซึ่งมีการตรวจสอบเบื้องต้นเกี่ยวกับรายการยาที่ผู้ป่วยได้รับว่ามีความถูกต้องทั้งชนิด จำนวน และวิธีใช้ ขั้นตอนการจัดยา ตรวจสอบยา และส่งมอบยา โดยมีการบันทึกข้อมูลความคลาดเคลื่อนทางยาในแต่ละขั้นตอนและนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางในการลดและ/หรือป้องกันการความคลาดเคลื่อนทางยาดังกล่าว หากพบปัญหาจากการสั่งยาเภสัชกรรมจะมีการประสานกับแพทย์เพื่อแจ้งปัญหาและยืนยันการสั่งใช้ยา จากการรวบรวมข้อมูลความคลาดเคลื่อนในขั้นตอนการสั่งใช้ยา ใน ๖ เดือนที่ผ่านมาพบว่ามีปัญหาการสั่งใช้ยาซ้ำซ้อนจำนวน ๒๒๔ ราย ผู้ป่วยไม่ได้รับยาที่ควรได้รับ ๑๓๘ ราย ซึ่งเภสัชกรต้องมีการประสานกับแพทย์เพื่อแก้ปัญหาด้านยา ทำให้ระยะเวลารอคอยมากขึ้น ผู้ป่วยเกิดความไม่พึงพอใจ และหากไม่ได้รับการแก้ไขความคลาดเคลื่อนดังกล่าวก็จะส่งผลให้ผู้ป่วยเกิดความไม่ปลอดภัยในการใช้ยา อาจเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาได้ ดังนั้นเพื่อให้ผู้ป่วยเกิดความปลอดภัยจากการใช้ยาจึงได้มีแนวคิดในการลดและ/หรือป้องกันการความคลาดเคลื่อนทางยาตั้งแต่กระบวนการสั่งยา โดยใช้กระบวนการ medication reconciliation ในการค้นหาข้อมูลการใช้ยาของผู้ป่วยก่อนที่ผู้ป่วยจะพบแพทย์ ซึ่งเป็นกระบวนการเชิงรุกที่จะช่วยลดและ/หรือป้องกันการความคลาดเคลื่อนทางยาตั้งแต่ขั้นตอนการสั่งใช้ยา ลดปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาของผู้ป่วยเพื่อให้ผู้ป่วยมีพฤติกรรมในการใช้ยาที่ถูกต้อง และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการดูแลผู้ป่วยในโรงพยาบาล

การนำหลักวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา

การเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา (Adverse drug event, ADE) นั้นเกิดขึ้นได้ในทุกจุดของการให้บริการในโรงพยาบาล จากการทบทวนเวชระเบียนพบว่ากว่าครึ่งของการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากยานั้นเกิดขึ้นที่รอยต่อของการให้บริการ^๑ ประมาณร้อยละ ๒๐ มีสาเหตุมาจากการสื่อสารหรือการส่งต่อข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน หรือความคลาดเคลื่อน ซึ่งการส่งต่อข้อมูลเรื่องยาที่ผู้ป่วยใช้อยู่หรือที่แพทย์ปรับชนิด ขนาด ความถี่ แล้วนั้นมีความสำคัญในผู้ป่วยที่เข้ามารับการรักษาในสถานพยาบาล การย้ายหอผู้ป่วย ตลอดจนการจำหน่ายผู้ป่วยกลับบ้าน หรือส่งต่อผู้ป่วยไปยังสถานพยาบาลใกล้บ้าน เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับยาอย่างต่อเนื่อง หากการสื่อสารในช่วงรอยต่อแต่ละช่วงไม่ดีก็จะเกิดผลเสียกับผู้ป่วยได้ แม้แต่ผู้ป่วยนอกที่เข้ามารับการรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอกเอง ก็อาจประสบปัญหาในเรื่องรายการยาที่ได้รับเช่นเดียวกัน ผู้ป่วยเหล่านี้จะเป็นหลายโรค และต้องมาพบแพทย์หลายคลินิกในโรงพยาบาลเดียวกัน เนื่องจากมีการแยกแผนกกันในการดูแลรักษาผู้ป่วย ตามความชำนาญ หรือยาที่ผู้ป่วยซื้อมาใช้เอง ผู้ป่วยจึงมีโอกาสได้รับยาซ้ำซ้อนหรือได้ยาที่มีปฏิกิริยาต่อกันได้

Medication Reconciliation เป็นกระบวนการที่จะให้ได้มาซึ่งข้อมูลรายการยาที่ผู้ป่วยใช้ที่บ้านก่อนเข้ามารับการรักษาในโรงพยาบาลให้ได้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ในกรอบเวลาที่กำหนด ทั้งชื่อยา ขนาดรับประทาน ความถี่ และวิธีที่ใช้ยานั้นๆ (ทั้งนี้รวมถึงยาที่ผู้ป่วยซื้อมารับประทานเอง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร สมุนไพร วิตามินต่างๆ โดยใช้อย่างต่อเนื่องหรือใช้เป็นครั้งคราวเพื่อบำบัดอาการก็ตาม) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งยามือสุดท้ายที่ผู้ป่วยรับประทาน คือยาอะไร รับประทานไปเมื่อใด เพื่อใช้รายการยานี้เป็นข้อมูลให้ผู้ป่วยได้รับยาที่เคยใช้อย่างต่อเนื่องในทุกจุดที่ผู้ป่วยไปรับบริการในสถานพยาบาล จนกระทั่งกลับบ้าน^๒ โดย Joint Commission on Accreditation of Healthcare Organizations (JCAHO) และ Institute for Healthcare Improvement (IHI) ได้เห็นพ้องกันว่า การหาข้อมูลยาที่ผู้ป่วยใช้อยู่เป็นประจำ เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับยาอย่างต่อเนื่องนั้นมีความสำคัญในการป้องกันการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา (ADE)^๓ สอดคล้องกับการศึกษาของ Bates และคณะ^๔ ที่พบว่าร้อยละ ๒๘ ของ ADE ที่เกิดขึ้นสามารถป้องกันได้ JCAHO พบว่าความผิดพลาดลักษณะเหตุการณ์ที่ต้องทบทวน (sentinel events) ที่มีสาเหตุมาจากความคลาดเคลื่อนทางยานั้น มากกว่าครึ่งมีสาเหตุมาจากการสื่อสาร แม้จะไม่ใช่สาเหตุโดยตรงทั้งหมด แต่ก็มีส่วนเกี่ยวข้อง และกว่าครึ่งหนึ่งสามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดได้หากมีระบบของ medication reconciliation ที่มีประสิทธิภาพ^๕ JCAHO จึงได้ประกาศให้ medication reconciliation เป็น National patient Safety Goal ข้อ ๘ (๘A & ๘B) โดยมีเป้าหมายเพื่อลดความคลาดเคลื่อนทางยาที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๐๕ เป็นต้นมา สำหรับประเทศไทย สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (สรพ.) ก็ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้กำหนดเรื่อง medication reconciliation ไว้ในมาตรฐานในส่วน of ระบบยา

กลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร มีเป้าหมายการบริการผู้ป่วยด้านยาอย่างมีคุณภาพและปลอดภัย ได้เล็งเห็นความสำคัญของกระบวนการ medication reconciliation มาใช้ในการดูแลผู้ป่วยนอก เพื่อค้นหาข้อมูลยาที่ผู้ป่วยใช้อยู่ให้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้และสื่อสารกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้กระบวนการดูแลรักษาผู้ป่วยมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และประหยัดยิ่งขึ้น

แนวทาง/ข้อเสนอในการแก้ไขปัญหานี้

พิจารณาปัจจัยรอบตัวที่เอื้อต่อการแก้ปัญหาพบว่าบุคลากรมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาระบบงานเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย เนื่องจากปัจจุบันโรงพยาบาลมุ่งมั่นเพื่อให้ได้รับการรับรองคุณภาพสถานพยาบาลอย่างต่อเนื่อง (Hospital re-Accreditation) ทำให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารได้ให้ความสำคัญให้การสนับสนุนและคอยให้คำปรึกษาแนะนำ นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพระบบยาซึ่งประกอบด้วยบุคลากรจากสหสาขาวิชาชีพร่วมกันพัฒนาระบบยาของโรงพยาบาลเพื่อลดความคลาดเคลื่อนยา ส่งผลให้เกิดความปลอดภัยสูงสุดต่อผู้ป่วยตามเข็มมุ่งของโรงพยาบาล มีระบบการรายงานความคลาดเคลื่อนทางยาที่ชัดเจน โดยมีคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงของโรงพยาบาลเป็นผู้รวบรวมข้อมูลการรายงาน และทำให้มีการแก้ไขปัญหาระบบ อีกทั้งปัจจุบันมีการใช้คอมพิวเตอร์ในการบันทึกประวัติการใช้ยาของผู้ป่วย ทำให้สะดวกต่อการสืบค้นข้อมูล นอกจากนี้ปัจจุบันได้มีนโยบายในการควบคุมค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยทุกประเภทสิทธิการรักษา เช่น กรมบัญชีกลาง สำนักงานหลักประกันสุขภาพ สำนักงานประกันสังคม เป็นต้น จึงเป็นโอกาสในการพัฒนาและส่งเสริมให้มีการหาแนวทางหรือกระบวนการเพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนในการใช้ยา ซึ่งจะช่วยส่งผลในการลดค่าใช้จ่ายยาที่ไม่จำเป็น

การใช้กระบวนการ Medication reconciliation ในการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน คือ การบันทึกรายการยาที่ผู้ป่วยได้รับ (Verification) การทวนสอบความถูกต้องของรายการยาที่บันทึก (Clarification) เพื่อให้มั่นใจว่ายาและขนาดยาที่ผู้ป่วยได้รับอยู่นั้นเหมาะสม หากสงสัยควรหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งอื่น การเปรียบเทียบยาที่ผู้ป่วยได้รับใหม่กับรายการยาที่ผู้ป่วยเคยได้รับ (Reconciliation) พร้อมทั้งบันทึกการเปลี่ยนแปลงในคำสั่งใช้ยา เพื่อช่วยลดความซ้ำซ้อนในการใช้ยา และให้เกิดการใช้ยาอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม การส่งต่อข้อมูลรายการยาที่ผู้ป่วยใช้ทั้งหมด (Transmission) ให้กับสถานพยาบาลอื่นที่ดูแลผู้ป่วย ส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลของผู้ป่วยและเกิดเครือข่ายการรักษาที่สามารถใช้ข้อมูลผู้ป่วยร่วมกันจากกระบวนการดังกล่าวทำให้สามารถลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มความปลอดภัยในการใช้ยาที่อาจเกิดจากการที่ผู้ป่วยพบแพทย์หลายแผนกในโรงพยาบาล หรือเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลมากกว่า ๑ แห่ง หรือผู้ป่วยซื้อยากินเอง ซึ่งอาจทำให้ได้รับยาชนิดเดียวกันแต่ชื่อการค้าต่างกัน หรือได้รับยาในกลุ่มเดียวกัน ได้รับยาที่เกิดปฏิกิริยาต่อกัน (Drug Interaction) นอกจากนี้กระบวนการดังกล่าวยังช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านยาที่ไม่จำเป็นลงได้

วัตถุประสงค์

๓. เพื่อพัฒนากระบวนการลดและ/หรือป้องกันความคลาดเคลื่อนทางยาให้มีประสิทธิภาพเพื่อความปลอดภัยในการใช้ยาของผู้ป่วย
๔. เพื่อลดความคลาดเคลื่อนทางยาจากการได้รับยาซ้ำซ้อนและ/หรือการไม่ได้รับยาที่ควรได้รับโดยใช้กระบวนการ Medication reconciliation

เป้าหมาย

๑. ผู้ป่วยนอกคลินิกโรคเบาหวานทุกรายได้รับการค้นหาข้อมูลการใช้ยาเพื่อลดและ/หรือป้องกันความคลาดเคลื่อนทางยาภายในปีงบประมาณ ๒๕๕๙
๒. ความคลาดเคลื่อนทางยาจากการได้รับยาซ้ำซ้อนและ/หรือการไม่ได้รับยาที่ควรได้รับอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด ภายในปีงบประมาณ ๒๕๕๙

ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ (Critical Success Factor : CSF)

๑. ผู้บริหารให้การสนับสนุนโครงการ
๒. มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการ Medication Reconciliation เพื่อเก็บข้อมูลการใช้ยาของผู้ป่วย
๓. ผู้ปฏิบัติงานที่มีหน้าที่สัมภาษณ์ผู้ป่วยมีทักษะในการสื่อสาร และ/หรือความรู้เรื่องยาที่ดี เพื่อให้ผู้ป่วยเกิดความไว้วางใจและทำให้ได้รับข้อมูลรายการยาที่สมบูรณ์
๔. ความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้แก่ แพทย์ผู้ตรวจ และพยาบาล
๕. หัวหน้าโครงการติดตาม ประสานงาน ประเมินผลและเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขในช่วงเวลาที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

นิยามศัพท์

-ความปลอดภัยในการใช้ยา คือ การที่ผู้ป่วยได้รับยาที่ถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับอาการ ใช้ยาได้ถูกต้องตามแพทย์สั่ง ไม่เกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา

-เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา (Adverse drug event, ADE) หมายถึง การบาดเจ็บที่เป็นผลเนื่องจากการใช้ยา หากเกิดเนื่องจากความคลาดเคลื่อนจะเรียกว่าเป็นเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่สามารถป้องกันได้ (preventable ADEs) ในขณะที่อีกกลุ่มไม่สามารถป้องกันได้ มักเป็นอาการข้างเคียง (side effects) หรืออาการไม่พึงประสงค์ด้านยา (Adverse Drug Reaction:ADR)

-ความคลาดเคลื่อนทางยา (Medication errors) หมายถึง เหตุการณ์ใดๆที่สามารถป้องกันได้ ซึ่งอาจนำไปสู่การใช้ยาที่ไม่เหมาะสม หรือเป็นอันตรายต่อผู้ป่วย ขณะที่เวลานั้นอยู่ในความควบคุมของบุคลากรวิชาชีพด้านสุขภาพ ผู้ป่วย หรือผู้บริโภคนั้น เหตุการณ์เหล่านั้นอาจเกี่ยวข้องข้องกับการปฏิบัติทางวิชาชีพ ผลลัพธ์ด้านสุขภาพ วิธีการปฏิบัติ และระบบ ครอบคลุม การสั่งใช้ยา การสื่อสารคำสั่ง การจัดทำฉลาก/การบรรจุและการตั้งชื่อผลิตภัณฑ์ การปรุงยา การจ่ายยา การกระจายยา การให้ยา (หรือการบริหารยา) การให้ความรู้ การติดตามและการใช้ยา

-การได้รับยาซ้ำซ้อนคือการได้รับยาตั้งแต่ ๒ ชนิดขึ้นไป ซึ่งอาจเป็นยาชนิดและความแรงเดียวกัน หรือชนิดเดียวกันแต่ความแรงต่างกัน หรือชนิดเดียวกันแต่ชื่อการค้าต่างกัน หรือชนิดต่างกันแต่เป็นกลุ่มเดียวกันซึ่งใช้รักษาอาการเดียวกัน โดยไม่ได้ตั้งใจ

-การเกิดปฏิกิริยาต่อกันระหว่างยา (Drug Interaction) หมายถึง ปฏิกิริยาต่อกันของยา เกิดขึ้นเมื่อได้รับยาเข้าไปในร่างกายมากกว่า ๒ ชนิดขึ้นไปพร้อมกัน ซึ่งอาจจะเสริมฤทธิ์หรือต้านฤทธิ์ ส่งผลต่อการรักษาหรือเกี่ยวข้องกับผลข้างเคียงต่างๆของยาที่อาจเพิ่มขึ้น

-เหตุการณ์ที่ต้องทบทวน (Sentinel Events) เป็นอุบัติการณ์ที่ไม่คาดคิดซึ่งนำไปสู่การตายหรือบาดเจ็บรุนแรงต่อร่างกาย หรือจิตใจ หรือความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติการณ์ดังกล่าว^๖

ภารกิจดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ภารกิจที่ดำเนินการ :

- แนวทางการดำเนินงาน

- ดูความเป็นไปได้ของโครงการ
- จัดสรรหา คนที่เกี่ยวข้อง
- เขียนโครงการเพื่อเตรียมทรัพยากร
- ติดตามประเมินผลและแก้ไขจุดบกพร่องเป็นระยะอย่างต่อเนื่องจนจบ
- สรุปผลการดำเนินโครงการ ข้อดี ข้อเสีย ผลที่ได้และสิ่งที่ควรปรับปรุง

- ขั้นตอนการดำเนินการ

๑.การเตรียมการ

- จัดทำโครงการเพื่อขออนุมัติโครงการต่อผู้บริหารตามลำดับ
- ประชุมวางแผนร่วมกับทีมสหสาขาวิชาชีพเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงาน
- กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน
- จัดเตรียมเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ เช่น ชุดอุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำหรับค้นหาและบันทึกประวัติการใช้ยา จัดทำแบบบันทึกข้อมูลผู้ป่วยและข้อมูลการใช้ยาที่ง่ายต่อการปฏิบัติงาน และสามารถปรับได้ตามความเหมาะสมคู่มือแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติงาน
- ประชาสัมพันธ์ให้ผู้พวายนายาเดิมกลับมาในวันนัดครั้งต่อไป โดยมีการประชาสัมพันธ์ในหลายช่องทาง เช่น โปสเตอร์ ประกาศเสียงตามสาย เป็นต้นเพื่อให้ผู้ป่วยเข้าใจเกี่ยวกับข้อดีที่ผู้พวายนายาเดิมมาให้ตรวจสอบ และอาจมีการให้รางวัลจูงใจกับผู้ป่วยที่ให้ความร่วมมือ

๒.การดำเนินงาน

- รวบรวมข้อมูลผู้ป่วย ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการเจ็บป่วย ประวัติการใช้ยาคั้งสุดท้ายทั้งชนิด วิธีรับประทานยา จำนวนยาที่เหลือ โดยการสัมภาษณ์และข้อมูลการสั่งจ่ายยาจากฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ จากนั้นค้นหาปัญหาด้านยา บันทึกข้อมูลรายการยาให้ครบถ้วน หากพบปัญหาเกี่ยวกับการใช้ยา บันทึกปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ(ถ้ามี) ลงในแบบบันทึกข้อมูลยาเพื่อปรึกษาแพทย์
- เมื่อผู้ป่วยพบแพทย์ กรณีที่มีการปรับเปลี่ยนการรักษา ให้แพทย์บันทึกข้อมูลการปรับเปลี่ยนลงในแบบบันทึกข้อมูลรายการยาเพื่อเป็นข้อมูลในการแนะนำการใช้ยาแก่ผู้ป่วย
- หลังจากผู้ป่วยพบแพทย์และรับยา เภสัชกรตรวจสอบชนิด จำนวนยาและวิธีรับประทาน เปรียบเทียบกับยาที่เคยได้รับ หากมีการเปลี่ยนแปลงเภสัชกรอธิบายให้ผู้ป่วยทราบและมีการ

ทวนสอบว่าผู้ป่วยเข้าใจหรือไม่หากพบปัญหาจากการสั่งยา เภสัชกรจะมีการประสานกับแพทย์เพื่อแก้ไขปัญหาและยืนยันการสั่งใช้ยา

-ติดตามและปรับปรุงการทำงาน แก้ไขปัญหาหากพบปัญหาจากการดำเนินงานให้รายงานในการประชุมแต่ละครั้ง

-การประเมินผลการปฏิบัติเป็นระยะทุก ๓ เดือน จนจบโครงการ

-สรุปผลโครงการข้อดี ข้อเสีย ผลที่ได้และสิ่งที่ควรปรับปรุง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders)

ผู้เกี่ยวข้อง	ความคาดหวัง	การสนับสนุนและแนวทางดำเนินการ
ผู้ป่วย	ได้รับยาที่ถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับอาการและเป็นไปตาม คำสั่งการรักษา ไม่เกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา	อธิบายเกี่ยวกับประโยชน์ ข้อดี ของโครงการ และขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อให้ผู้ป่วยเข้าใจและให้ความร่วมมือ
ผู้ดูแลผู้ป่วย	ได้ทราบเกี่ยวกับข้อมูลยาและการใช้ยาที่ถูกต้อง เพื่อใช้ในการดูแลผู้ป่วย	อธิบายเกี่ยวกับประโยชน์ ข้อดี ของโครงการ และขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อให้ผู้ดูแลผู้ป่วยเข้าใจและให้ความร่วมมือ
เภสัชกร	-มีแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ -มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการค้นหาข้อมูลประวัติการใช้ยาของผู้ป่วยได้ -ความคลาดเคลื่อนทางยาลดลง	-จัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงาน แบบบันทึกข้อมูลผู้ป่วยข้อมูลการใช้ยา และปัญหาจากการใช้ยา พร้อมทั้งจัดประชุมเพื่ออธิบายและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน -จัดหาคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการค้นหาข้อมูลประวัติการใช้ยาของผู้ป่วยได้ -พัฒนาระบบการลดและ/หรือการป้องกันความคลาดเคลื่อนทางยาให้มีประสิทธิภาพ
แพทย์	-ได้ทราบข้อมูลประวัติการใช้ยาของผู้ป่วยที่ครบถ้วน ปัญหาจากการใช้ยาของผู้ป่วย เพื่อการวางแผนและให้การรักษาที่ถูกต้อง -มีระบบการลดและ/หรือการป้องกันความคลาดเคลื่อนทางยาที่ดีและต่อเนื่อง	บันทึกข้อมูลผู้ป่วย ข้อมูลการใช้ยาและปัญหาจากการใช้ยา ลงในแบบบันทึกข้อมูลให้ชัดเจน ครบถ้วน -พัฒนาระบบระบบการลดและ/หรือการป้องกันความคลาดเคลื่อนทางยาให้มีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง
พยาบาล	ได้ทราบแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติงานรวมถึงผลกระทบต่อ การให้บริการผู้ป่วยที่แผนกผู้ป่วยนอก	จัดประชุมเพื่ออธิบายและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อให้พยาบาลได้เข้าใจและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน
ผู้บริหารโรงพยาบาล	ให้คุณภาพการบริการที่ดีขึ้นเพื่อลดการฟ้องร้องเนื่องจากการดูแลรักษาผิดพลาด	อธิบายประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินงาน ข้อดี ข้อเสีย เพื่อใช้ในการพิจารณาอนุมัติโครงการ

ระยะเวลาดำเนินการ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙

- งบประมาณ ๑. จัดซื้อคอมพิวเตอร์พร้อมเครื่องพิมพ์เพื่อใช้ในการดำเนินงาน ๑ ชุด ๓๐,๐๐๐ บาท
 ๒. แบบฟอร์มบันทึกข้อมูลผู้ป่วยและข้อมูลการใช้จ่าย ๑๐,๐๐๐ ชุด ๕,๐๐๐ บาท

แผนปฏิบัติการ Action Plan

กิจกรรม	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	รายละเอียด/หมายเหตุ
ระยะที่ ๑ริเริ่ม			
Plan วางแผนการใช้ ทรัพยากร	พ.ค.-มิ.ย. ๕๘	นางจิตปราณี เจริญไพบูลย์	วางแผนการดำเนินงาน การจัดทำ แบบบันทึกข้อมูลและการใช้ทรัพยากร
Propose เสนอแนวทาง	ก.ค.-ส.ค.๕๘	นางจิตปราณี เจริญไพบูลย์	เตรียมการขอดำเนินโครงการต่อ ผู้บริหาร
Get Approval ขออนุมัติ	ส.ค. ๕๘	นางจิตปราณี เจริญไพบูลย์	ส่งโครงการขออนุมัติเพื่อดำเนิน โครงการ
Team Formation จัดตั้งคณะทำงาน	ส.ค.๕๘	นางจิตปราณี เจริญไพบูลย์	ดำเนินการประชุมผู้เกี่ยวข้องใน โรงพยาบาลเพื่อคัดเลือกคณะทำ งานที่เป็นตัวแทนของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งหมด
ระยะที่ ๒ปฏิบัติจริง			
Educate ให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้	ก.ย.๕๘	นางจิตปราณี เจริญไพบูลย์	จัดประชุมเพื่ออธิบายและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางและขั้นตอน การปฏิบัติงาน
Rule Setting วางกฎเกณฑ์	ก.ย. ๕๘	คณะทำงาน	ชี้แจงการทำงาน การค้นหาและบันทึก ข้อมูลการใช้จ่ายของผู้ป่วย การใช้ ทักษะในการสื่อสารเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ ครบถ้วน
Set Incentive แรงจูงใจ	ก.ย. ๕๘	คณะทำงาน	จัดหา incentive เพื่อเป็นรางวัล สำหรับเจ้าหน้าที่
Coordinate ประสานงานนอกองค์กร	-	-	-
Conduct เริ่มปฏิบัติจริง	ต.ค. ๕๘	คณะทำงาน	เยี่ยมสำรวจการปฏิบัติงานในช่วงแรก เพื่อสร้างความมั่นใจและลดปัญหาข้อ สงสัย
Cultivate สร้างความต่อเนื่อง	ธ.ค.๕๘ ,มี.ค.๕๙ , มิ.ย.๕๙	คณะทำงาน	ทำการตรวจเยี่ยม ณ คลินิก โรคเบาหวานเพื่อติดตามการ ปฏิบัติงานและให้กำลังใจ

ระยะที่ ๓ติดตามผล			
Monitoring ควบคุมดูแล	ต.ค.๕๘- ก.ย.๕๙	คณะทำงาน	ตรวจสอบแบบบันทึกข้อมูลพร้อม ประเมินความเข้าใจและความถูกต้อง ของการบันทึกข้อมูล
Identify จุดเด่น-จุดด้อย	ต.ค.๕๘- ก.ย.๕๙	คณะทำงาน	รวบรวมข้อมูลเพื่อทำการสรุปจุดแข็ง จุดอ่อนของโครงการ
Keep Commitment การพัฒนาและปรับปรุง	ต.ค.๕๘- ก.ย.๕๙	คณะทำงาน	สรุปแนวทางที่ควรพัฒนาต่อหรือ ปรับปรุงเพิ่มเติมจากโครงการต้นแบบ
Evaluation/Feedback	ต.ค.๕๘- ก.ย.๕๙	คณะทำงาน	ประเมินผลของโครงการที่ทำ ผลงานที่ ได้เป็นไปตามเป้าหมายเพียงใดและ ควรปรับเปลี่ยนแก้ไขหรือไม่อย่างไร

แนวทางในการบริหารความเสี่ยง

● Monitor / Control

กระบวนการ	ความเสี่ยง	แนวทางบริหารความเสี่ยง	ผู้รับผิดชอบ
การจัดทำแบบบันทึกข้อมูลของผู้ป่วยและข้อมูลการใช้ยา	แบบบันทึกข้อมูลไม่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน	จัดทำแบบฟอร์มที่ง่ายต่อการปฏิบัติงานและสามารถปรับได้ตามความเหมาะสม	นางจิตปราณี เจริญไพบูลย์
จัดประชุมชี้แจงแนวทางการปฏิบัติงาน	บุคลากรผู้เกี่ยวข้องไม่สามารถเข้าร่วมประชุมในวัน เวลาที่กำหนด	จัดทำคู่มือแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน	นางจิตปราณี เจริญไพบูลย์ และคณะทำงาน
การประชาสัมพันธ์ให้ผู้พยานำยาเดิมมาในวันนัด	การประชาสัมพันธ์ให้ผู้พยานำยาเดิมมาในวันนัดไม่ทั่วถึง	-มีการประชาสัมพันธ์ในหลายช่องทาง เช่น โปสเตอร์ ประกาศเสียงตามสาย เป็นต้น เพื่อให้ผู้ป่วยเข้าใจเกี่ยวกับข้อดีที่ผู้พยานำยาเดิมมาให้ตรวจสอบ -การให้รางวัลจูงใจกับผู้ป่วยที่ให้ความร่วมมือ เช่น แจกถุงผ้า หรือของใช้อื่นๆ	นางจิตปราณี เจริญไพบูลย์ และคณะทำงาน
การค้นหาข้อมูลการใช้ยาของผู้ป่วยและการตรวจสอบรายการยาที่ผู้พยานำมา	ใช้เวลานานทำให้ไม่สามารถทำได้ในผู้ป่วยทุกรายเนื่องจากอัตราการกำลังเภสัชกรรมจำกัด	-ดำเนินการในผู้ป่วยเบาหวานที่มีโรคร่วมและมีความเสี่ยงก่อน -มีการเตรียมข้อมูลประวัติการใช้ยาของผู้ป่วยครั้งล่าสุดไว้ล่วงหน้า โดยดูจากฐานข้อมูลประวัติการใช้ยาในคอมพิวเตอร์ -ขอความร่วมมือจากคณะเภสัชศาสตร์ สถาบันต่างๆ ในการส่งนักศึกษาฝึกงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นอัตรากำลังเสริมในการปฏิบัติงาน	นางจิตปราณี เจริญไพบูลย์ และคณะทำงาน

การบันทึกข้อมูลการใช้ยาในแบบบันทึกข้อมูล	-ผู้ปฏิบัติงานบันทึกข้อมูลรายการยาไม่ครบถ้วน ไม่ชัดเจน -เภสัชกรไม่บันทึกปัญหาจากการใช้ยาหรือบันทึกไม่ชัดเจน	-มีการตรวจสอบแบบบันทึกข้อมูลเป็นระยะและแจ้งผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้มีการบันทึกข้อมูลที่ครบถ้วนและชัดเจน -เน้นย้ำเภสัชกรผู้ปฏิบัติงานให้มีการบันทึกปัญหาจากการใช้ยาทุกครั้งเพื่อปรึกษาแพทย์	นางจิตปราณี เจริญไพบูลย์
ผู้ป่วยพบแพทย์เพื่อรับการตรวจ	-แพทย์ไม่อ่านข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูลการใช้ยาและปัญหาการใช้ยา หรืออ่านข้อมูลไม่ครบถ้วน -แพทย์ไม่บันทึกข้อมูลการปรับเปลี่ยนการรักษากรณีเภสัชกรปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาด้านยาทำให้เภสัชกรไม่ทราบว่าแพทย์ต้องการยืนยันการรักษาเดิมหรือมีการปรับเปลี่ยน	-เน้นย้ำด้วยการทำเครื่องหมายหรือใช้ปากกาที่มีสีส้นในส่วนปัญหาการใช้ยาที่ต้องการปรึกษาแพทย์เพื่อให้แพทย์เห็นข้อมูลที่ชัดเจน -ขอความร่วมมือแพทย์ผู้ตรวจเพื่อบันทึกข้อมูลกรณีที่มีการปรับเปลี่ยนการรักษาหรือยืนยันการรักษาเดิม	เภสัชกรผู้ปฏิบัติงาน
การรับยา	เภสัชกรอธิบายเกี่ยวกับการใช้ยาที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน	เภสัชกรตรวจสอบชนิดและวิธีรับประทานเปรียบเทียบกับยาที่เคยได้รับ หากมีการเปลี่ยนแปลงเภสัชกรอธิบายให้ผู้ป่วยทราบและมีการทวนสอบว่าผู้ป่วยเข้าใจหรือไม่	เภสัชกรผู้ปฏิบัติงาน

การกำหนด Exit plan กรณีไม่สามารถค้นหาข้อมูลการใช้ยาของผู้ป่วยทุกรายเนื่องจากการขาดแคลนบุคลากรก็สามารถดำเนินการโดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ป่วยที่มีโรคร่วมและความเสี่ยงเพื่อเข้าร่วมโครงการ หรือให้เภสัชกรผู้จ่ายยาสัมภาษณ์ผู้ป่วยในขณะจ่ายยาและประสานแพทย์เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับผู้ป่วยเป็นรายกรณี

การประเมินผล

ตัวชี้วัด	เครื่องมือ	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
๑.ผู้ป่วยนอกคลินิกโรคเบาหวาน ได้รับการค้นหาข้อมูลการใช้ยา เพื่อลดและ/หรือป้องกันความ คลาดเคลื่อนทางยาร้อยละ๑๐๐	แบบบันทึกข้อมูล ของผู้ป่วยและ ข้อมูลการใช้ยา	เก็บข้อมูลจำนวนผู้ป่วยที่ได้รับ การค้นหาข้อมูลยา จากจำนวน แบบบันทึกข้อมูลการใช้ยา โดย เภสัชกรเป็นผู้รวบรวมข้อมูล จำนวนผู้ป่วยที่มาตรวจที่คลินิก โรคเบาหวานในแต่ละครั้งและ บันทึกลงในแบบสรุปข้อมูลการ ดำเนินงาน	ข้อมูลผู้ป่วยที่ ได้รับการค้นหา ข้อมูลการใช้ยา X ๑๐๐/จำนวน ผู้ป่วยที่มารับการ ตรวจที่คลินิก โรคเบาหวาน
๒.ความคลาดเคลื่อนทางยาจาก การได้รับยาซ้ำซ้อนและ/หรือ การไม่ได้รับยาที่ควรได้รับไม่เกิน ร้อยละ๕	แบบบันทึกความ คลาดเคลื่อนทาง ยา	เก็บข้อมูลความคลาดเคลื่อน ทางยาจากการได้รับยาซ้ำซ้อน และ/หรือการไม่ได้รับยาที่ควร ได้รับ จากใบสั่งยาและจากการ ให้ข้อมูลของผู้ป่วยที่มาตรวจที่ คลินิกโรคเบาหวาน โดยเภสัช กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบยาและ ส่งมอบยาเป็นผู้รวบรวมข้อมูล จำนวนครั้งและรายละเอียดของ ความคลาดเคลื่อนลงในแบบ บันทึกความคลาดเคลื่อนทางยา	จำนวนครั้งที่เกิด ความคลาดเคลื่อน ทางยาจากการ ได้รับยาซ้ำซ้อน และ/หรือการไม่ได้ รับยาที่ควรได้รับ ยา X ๑๐๐/ จำนวนใบสั่งยา ของผู้ป่วยที่มา รับ การตรวจที่คลินิก โรคเบาหวาน

ข้อเสนอแนะ

- การนำนโยบายสู่การปฏิบัติโดยหลังจากพัฒนาโครงการต้นแบบแล้ว ควรนำไปปฏิบัติภายในโรงพยาบาลเพื่อให้ผู้ป่วยนอกในคลินิกเบาหวานทุกรายได้รับการค้นหาข้อมูลรายการยาเพื่อลดและ/หรือป้องกันความคลาดเคลื่อนทางยาอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความปลอดภัยด้านยา โดยสนับสนุนให้เภสัชกรมีการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะในการให้บริการทางเภสัชกรรม และสนับสนุนให้โรงพยาบาลเป็นแหล่งฝึกงานสำหรับนักศึกษาเภสัชศาสตร์จากสถาบันต่างๆ เพื่อเป็นอัตรากำลังเสริมในการปฏิบัติงาน ทำให้สามารถปฏิบัติงานตามโครงการได้อย่างต่อเนื่องภายใต้อัตรากำลังของเภสัชกรที่จำกัด

- การนำโครงการไปพัฒนาต่อไปสามารถนำโครงการไปพัฒนางานบริการเภสัชกรรมในคลินิกอื่นๆ เช่น คลินิกอายุรกรรม คลินิกโรคหัวใจ คลินิกโรคไต เป็นต้น เพื่อลดและ/หรือป้องกันความคลาดเคลื่อนทางยาที่สามารถป้องกันได้ ทำให้ผู้ป่วยมีความปลอดภัยในการใช้ยามากขึ้น และเป็นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่ปฏิบัติงานนอกจากนี้อาจมีการปรับปรุงระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาใช้ในการค้นหารายการของผู้ป่วยได้ง่าย สะดวกขึ้น และมีระบบเตือนกรณีมีการสั่งยาซ้ำซ้อนหรือสั่งยาที่เกิดปฏิกิริยาระหว่างยา เป็นต้น

บรรณานุกรม

๑. Rozich JD, Resar RK. Medication safety: One organization's approach to the challenge. J Clin Outcomes Manage ๒๐๐๑;๘(๑๐):๒๗-๓๔.
๒. ชิดา นิงสานนท์ ปรีชา มนทกานติกุล และสุวัฒนา จุฬาวัฒนทล, Medication reconciliation. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: บริษัทประชาชน จำกัด, ๒๕๕๑: ๒-๑๒
๓. Thompson C. JCAHO views medication reconciliation as adverse event prevention. Am J Health-Syst Pharm ๒๐๐๕;๖๒:๑๕๓๐-๔.
๔. Bates DW, Cullen DJ, Laird N, et al. Incidence of adverse drug events and potential adverse drug events: implication for prevention. JAMA ๑๙๙๕;๒๗๔:๒๙-๓๔.
๕. Joint Commission on Accreditation of Healthcare Organizations. Using medication reconciliation to avoid errors. Sentinel Event Alert Issue ๓๕, Jan. ๒๐๐๖.
๖. Joint Commission. Sentinel event glossary of terms. Available
: http://www.jointcommission.org/sentinel_events/se-glossary.htm. Accessed Aug ๙, ๒๐๐๖.

ประวัติผู้เขียนเอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

ชื่อ นางจิตปราณี เจริญไพบูลย์

วันเดือนปีเกิด ๒๒ กันยายน ๒๕๑๖

ตำแหน่งหน้าที่การงาน หัวหน้ากลุ่มงานเภสัชกรรม

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๒๐

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๓๙ ระดับปริญญาตรี เภสัชศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

อบรมหลักสูตร : นักบริหารทางการแพทย์และสาธารณสุข สำนักงานแพทย์ กรุงเทพมหานคร รุ่นที่ ๑

ประวัติการรับราชการ

- พ.ศ.๒๕๓๙ ตำแหน่งเภสัชกรระดับ ๓ กลุ่มงานเภสัชกรรม รพ.สุโหงโกลก จ.นราธิวาส สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข
- พ.ศ.๒๕๔๑ ตำแหน่งเภสัชกรระดับ ๔ กลุ่มงานเภสัชกรรมโรงพยาบาลราชวิถี กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
- พ.ศ.๒๕๔๙ ตำแหน่งเภสัชกรระดับ ๗ วช. หัวหน้ากลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร สำนักงานแพทย์
- พ.ศ.๒๕๕๔ ตำแหน่งเภสัชกรชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร สำนักงานแพทย์